

Jenei András

Új magyar energiasztratégia

Lobbytól az erdőt...

Olajos Péter helyettes államtitkár egy múlt heti energetikai konferencián büszkén ecsetelte, Magyarország mennyire jól áll a szén-dioxid kibocsátás csökkentése terén, legalábbis amit a kiotói jegyzőkönyvre nézve vállalt hazánk. Azt már elfelejtette hozzátenni, hogy a többszörös túlteljesítésünk nem egy tudatos tervezés eredménye, hanem a rendszerváltás után összeomlott nehézipar, és a földgáz térnyerése miatt valósulhatott meg. Emellett az is egyre elterjedtebb vélemény az iparágban, hogy a szén-dioxid kibocsátás csökkentés előnyben részesítése helyett lényegesen fontosabb lenne, hogy megteremtsük – legalább stratégia szintjén – a következő évtizedek biztonságos energiaellátásának fundamentumait, melyek jelen helyzet szerint egyáltalán nem stabilak.

Szél és geotermikus energia

Az új koncepció részletei még nem teljesen ismertek, de az eddigi kommunikáció alapján leginkább a nukleáris- és zöldenergiákra, energiahatékonyságra, ezen belül is jobbra épületenergetikára koncentrálna a kormány. Az új paksi blokkok szükségszerűsége nehezen kérdőjelezhető meg, ezt az egyedülálló iparági konszenzus is indikálja,

ám abban már koránt sincs ekkora egyetértés, hogy vajon az – egyes információk szerint – 700 MW-ot meghaladó szél-, és 150 MW-nál is több áram termelését előirányzó geotermikus energia programba foglalásának van-e létjogosultsága. A szélenergia érdekében köztudottan erős lobbitevékenység folyik hazánkban, így nem meglepő a magas szám, de az ország széltérképére pillantva viszont kevésbé tűnik reálisnak a várt energiamennyiség. A tartalékkapacitáson (a szélcsend-vihar esetén bekapcsolódó fosszilis-tüzelésű készenléti erőművek) aggódókat talán megnyugtatja, hogy ez a mennyiség még a rendszer szabályozhatósági határán belül mozog. Viszont az már alapvető szakmai aggályokat vet fel, hogy miből és

hogyan kívánják a geotermikus áramtermelést megoldani? Bár hazánk adottságai igen jók e téren, a szakma egésze egyetért azzal, hogy a geotermiát hőhasznosítással lehet csak gazdaságosan kinyerni (pl. távfűtés), és nem érdemes villamosenergia-termelésre befogni.

Energiahatékonyság területén is igen vegyes a kép: míg a hazai egy főre eső energiafogyasztás kifejezetten alacsonynak mondható (2,7 toe/fő, míg pl. Csehországban ez a szám 4,1), addig lakóépület energetika terén nem áll jól a szénánk: egy hazai lakás becsült éves energiafogyasztása 200 kWh/m², ezzel szemben egy korszerű épületé alig több, mint ennek a negyede. Így ezen a területen hatalmas lehetőségek rejtőznek, számszerűsítve egy paksi blokk felállítását lehet itt megspórolni 2025-ig. Ám az épületenergetikai programnak van egy jelentős buktatója: nagyon sokba kerül, átlagosan 3-3,5 millió forinttal terhel meg egy-egy érintett háztartást. A beruházás finanszírozására pedig annyi verzió hangzott már el (egyszer 50% állami önrész, majd 30%, végül zéró, nem is beszélve az EU-s források bizonytalanságáról), hogy érdemesebb megvárni, mivel rukkol elő a kormány, mielőtt leszednénk róla a keresztvizet.

Válságadó

A szektorra kivetett 1%-os különadó viszont nem kelti tudatos stratégiaalkotás vagy konszenzuskeresés képét, az iparág szereplői sokkal inkább egyeztetés nélküli vámszedésnek élik meg, mely mindenre szolgált, csak a bizalom növelésére nem. Márpedig az energetikának sokkal inkább lenne szüksége piaci befektetőkre, semmint további állami- vagy regulátori szereplőkre. A különadó, ha a várt 72 milliárdból számolunk, cirka 7 ezer milliárdos iparági forgalommal számol, melybe viszont nem csak az egyszeri tételek tartoznak bele. Például a HUPX (magyar áramtőzsde) kereskedői ugyanazt a tételt többször is megforgatják, mely bár forgalmukban megjelenik, szignifikánsan nem növeli az amúgy különadó szintjén mozgó nyereségrátájukat. Melyből az következik, hogy ezzel a lépéssel a kormány megadta a kegyelemdőfést a hazai áramtőzsdének, és a még éppen csak bimbózó gáztőzsdének is. Pedig a kereskedők kivonulásával a magyar piac elveszítené a rugalmasságát és megnövekedne az importáram hányada is, nem is beszélve a csúcs- és völgyidőszakokban betöltött kiegyenlítő szerepükről. Ráadás képp ez az

intézkedés nagymértékben sérti az orosz érdekeket, így igen nehéz lesz látványos eredményeket elérni a novemberre beharangozott magyar-orosz bilaterális egyeztetéseken.

Így a válságadó inkább struktúrájával, semmint mértékével borzolja az energetika szereplőinek kedélyét. Az adónem 2014-ig vagy még tovább tartó meghosszabbításának megszellőztetése pedig nemcsak a BUX árfolyamát lökte a mélybe, hanem a befektetői bizalmat is, akik nélkül például nehézkes lesz erőműveket építeni Magyarországon. Azaz a magyar energiaszektornak egy stabil és megbízható jogi háttér létrehozására lenne szüksége, amely olyan környezetet biztosít, ahol a befektetők biztonságban érzik a pénzüket, és a jövőben nem külföldi bankhitelekből, vagy adófizetői forintokból kellene megvalósítani az elkerülhetetlen energetikai beruházásokat.

Összegzés

Az kétségtelen, hogy a Fidesz-kormány láthatóan változásokat akar eszközölni az energiaiparban, melyben az elmúlt évtizedben leginkább csak állagmegóvás folyt (megfelelő koncepció híján), ezért a jobbító szándékot sem szabad elvitatni. Viszont az is nyilvánvaló, hogy a jelenlegi egyoldalú, és messze nem konszenzuális erőpolitika várhatóan nem a kívánt eredményt, hanem éppen az ellenkezőjét fogja eredményezni: piaci deliberalizációt és legfőképp áremelkedést, melynek ostora újfent csak a fogyasztókon fog csattanni.

Az elemzés eredeti formájában a Világgazdaság 2010. november 17-i számában jelent meg.